

Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025-2027

Khall 19.08.2024 § 127

Valmistelija:
hallintojohtaja Mirja Tuunanen
puh. 044 781 1251
mirja.tuunanen@parikkala.fi

Kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa ja taloushoidossa on noudatettava talousarviota.

Kuntatalouden tasapainottaminen edellyttää määrätietoisia toimia menojen vähentämiseksi ja tulopohjan kasvattamiseksi. Vuosikatteen vahvistaminen on erityisen tärkeää, koska Parikkalan kunnan viime vuosien mittavien investointien vuoksi suunnitelman mukaiset poistot ovat kasvattaneet merkittävästi.

Esittelijä: Kunnanjohtaja Pääkkö Mervi

Päätösehdotus

Kunnanhallitus hyväksyy talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman 2025 - 2027 laadintaohjeet liitteen mukaisesti.

Päätös

Hyväksyttiin.

Khall 04.11.2024 § 179

Valmistelija:
kunnanjohtaja Mervi Pääkkö
puh. 044 781 1250
mervi.paakko@parikkala.fi

Lautakunnat ovat alustavasti käsitelleet toimialansa talousarviota vuodelle 2025 seuraavasti:

- Elinvoimalautakunta 15.10.2024 § 49
- Sivistyslautakunta 17.10.2024 § 80
- Tekninen lautakunta 16.10.2024 § 103

Vuoden 2025 talousarviosta pidetään valtuustoseminaari 11.11.2024 ja kunnanhallituksen ensimmäinen käsittely on seminaarin pohjana.

Talousarvio on tällä hetkellä noin 260 000 euroa yli kunnanhallituksen asettaman raamin (khal 19.8.2024, 127 §).

Parikkalan kunta haluaa strategiansa mukaisesti kasvaa kestävästi. Strateginen tavoite on vakaa, tasapainossa oleva talous. Talousarvio ei pidä sisällään kuntalaisten palveluiden leikkaamista, vaan säästöjä on haettu ennen kaikkea käyttötaloudesta muilla keinoin. Talouden tavoitteena on nollatulos vuonna 2026.

Taloutta pyritään sopeuttamaan määrätietoisesti ja se tarkoittaa myös, että talous vastaa muuttuvaa väestömäärää ja -rakennetta. Tämä tarkoittaa vuoden 2025 aikana palveluverkkojen ja palveluiden kokonaisvaltaista päivittämistä ja palvelujen tuottamistapojen kehittämistä ja uudelleen arvioimista. Kunnasta riippumattomat tekijät, kuten valtionosuuksissa, verotuloissa ja valtakunnallisissa palkkaratkaisuissa tapahtuneet muutokset ovat lisänneet tasapainottamistarvetta. Vaikka kunnan menokehitystä saataisiin hillityä, niin riittävien talouden sopeuttamisen toimenpiteiden toteuttamiseen menee useampi vuosi. Parikkalan kunnalla ei ole kuitenkaan tarvetta tehdä niin sanottuja hätäratkaisuja, vaan talous sopeutetaan kestäväällä tavalla, joka kestää tulevaisuudessa tilapäiset talouden vaihtelut.

Lautakunta	Raami	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Keskusvaalilautakunta	-20 000	- 10 948	-9 980	-19 986
Tarkastuslautakunta	-20 000	-15 027	-17 995	-19 995
Kunnanhallitus	-900 000	-623 642	-894 056	-964 794
Sivistyslautakunta	-8 000 000	-7 666 178	-8 327 055	-8 628 255
Elinvoimalautakunta	-900 000	-697 042	-985 421	-913 657
Tekninen lautakunta	300 000	-849 306	269 418	350 105
Rakennuslautakunta	-200 000	-244 787	-269 144	-227 763

Kunnanhallitus palauttaa kyseiset talousarvion ehdotukset lautakuntiin uudelleenvalmisteluun ja velvoittaa lautakuntia pysymään annetussa raamissa.

Investointien osalta toteutetaan lähtökohtaisesti vain sellaisia kohteita mistä saavutetaan käyttötaloussäästöjä tai vaikutetaan oleellisesti palveluihin.

Toimialajohtajat tulevat kokoukseen esittelemään tämän hetkisen valmistelutilanteen.

Yritysvaikutusten arviointi: ei tehty

Esittelijä: Kunnanjohtaja Pääkkö Mervi

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää palauttaa vuoden 2025 talousarvion uudelleen valmisteluun ja velvoittaa lautakuntia pysymään annetussa raamissa.

Päätös

Hyväksyttiin.

Merkintä 1: Talousarviota selostivat oman toimialansa osalta vt. sivistysjohtaja Auli Hyttinen klo 14.32 - 15.09 ja tekninen johtaja Mikko Kupiainen klo 15.10 - 15.32. Kunnanjohtaja Mervi Pääkkö esitteli

elinvoimapalvelujen talousarvion klo 15.32 - 15.45. Hallintojohtaja Mirja Tuunanen kertoi hallinnon talousarviosta klo 15.45 - 15.55.

Khall 09.12.2024 § 208

Valmistelija:
kunnanjohtaja Mervi Pääkkö
puh. 044 781 1250
mervi.paakko@parikkala.fi

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taaseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Kuntataloudesta

Sote-uudistus teki vuodesta 2023 poikkeuksellisen kuntataloudelle, sillä vaikka tulos oli vahva, se johtui kertaluonteisista verorahoituseristä. Vuoden 2024 aikana kuntatalouden ennustetaan heikkenevän merkittävästi verorahoituserien poistumisen vuoksi. Lisäksi kunta-alan palkkakehityksen odotetaan vuosina 2025–2027 olevan yleistä ansiokehitystä nopeampaa palkkausjärjestelmän kehittämisohjelman vuoksi.

Kuntien rahoitustilannetta pahentavat valtionosuuksiin kohdistuvat leikkaukset tuleville vuosille, vaikka uudistus on siirrettykin vuodelle eteenpäin. Lisäksi rahoitukseen vaikuttavat asukasluvun muutokset, erityisesti lapsimäärän väheneminen.

Vaikka verotulot ovat edelleen kuntien merkittävin tulonlähde, sote-uudistuksen jälkeen niiden taso puolittui. Verotulojen kasvu jatkuu keskiarvon yläpuolella, mutta se ei riitä kattamaan kasvavia menopaineita, mikä johtaa suuriin alijäämiin kunnissa vuosina 2025–2028 ja vaatii sopeutustoimia. Hallitus pyrkii parantamaan kunnallisverotusta, mutta

valtion tulonsiirrot kunnille pienenevät verotulomenetysten korvauksia vastaavasti.

Vuoden 2025 talousarvioesitys sisältää monia kuntatalouteen vaikuttavia toimia, joiden vaikutus on neutraali tai hieman vahvistava. Kuntien valtionosuuksiin suunnataan 5,6 miljardia euroa, mikä on 8 % enemmän kuin vuonna 2024. Kasvu johtuu pääosin TE-palvelu-uudistuksesta ja kotoutumislain uudistuksesta. Valtionosuuksia lisäävät myös sote-uudistukseen liittyvät korotukset, mutta niitä vähentävät muun muassa sote-siirtolaskelmien tarkentuminen ja indeksikorotuksen leikkaus.

Hallitus vahvistaa esi- ja perusopetusta lisäämällä kolme vuosiviikkotuntia perusopetukseen, mikä nostaa kustannuksia. Peruspalvelujen valtionosuuden tasoon vaikuttaa vuonna 2025 myös palkkatuen myöntämiseen kunnille ja kuntayhtymille valmisteltu muutos, joka otetaan huomioon vähennyksenä kunnan peruspalvelujen valtionosuudessa.

Vuoden 2025 alussa voimaan tuleva TE-palvelut 2024 -uudistus kasvattaa merkittävästi kuntien menoja, kun vastuu työ- ja elinkeinopalvelujen järjestämisestä siirtyy kunnille, ja samalla niiden rahoitusvastuu työttömyysetuuksista kasvaa. Tämä tekee kuntataloudesta herkemmän suhdannevaihteluille. Vaikka kuntien tehtävät painottuvat edelleen lasten ja nuorten palveluihin, kuten varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, palvelutarve vähenee syntyvyyden laskun vuoksi, mutta opetuksen kustannukset eivät alene samaa tahtia.

Merkittävimmät muutokset

Valtionosuuksiin ja verotuloihin kohdistuu muutoksia vuonna 2025. Niiden välisiä summia muuttaa ansiotulovähennyksen poistuminen kunnallisverosta. Tämä lisää kuntien verotuottoja, mutta vastaava summa vähennetään valtionosuuksista eli muutos toteutetaan kustannusneutraalisti koko maan tasolla. Lisäksi kuntien vastuulle siirtyvät työllisyyspalvelut kasvattavat vuoden 2025 valtionosuuksia, tuoden kunnille myös näiden toimintojen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset. Verotulot ja valtionosuudet eivät ole vertailukelpoisia vuoden 2024 ja vuoden 2025 osalta edellä mainittujen muutosten takia. Vuoden 2026 ja sen jälkeiset valtionosuudet eivät ole vielä arvioitavissa valtionosuuksien uudistuksen takia, vaan laskelmissa on käytetty nykyjärjestelmän mukaisia ennusteita. Verotulo- ja valtionosuusarviot perustuvat valtiovarainministeriön ja Suomen Kuntaliiton arvioihin.

Talousarvioesitys perustuu kunnanhallituksen päättämään raamiin ja siihen, että talous saadaan sopeutettua vuoteen 2027 mennessä. Esitys on noin 780 000 euroa alijäämäinen, eli noin 40 000 euroa yli hyväksytyyn raamiin.

Vuoden 2025 talousarvioon sisältyvät merkittävät toiminnalliset muutokset liittyvät työllisyyden hoitoon. Kolmen kunnan yhteistyöhön (Rautjärvi, Ruokolahti ja Parikkala) on varattu elinvoimapalveluissa 80 000 euroa ja lisäksi on määrärahavaraus työllisyysohjaajan palkkaamiseen. Laptuotesäätiölle ei osoiteta vuonna 2025 avustusta. Ensi vuonna painamme sekä jarrua että kaasua. Tarkoituksena on vauhdittaa kasvua hyödyntämällä hankerahoitusta sekä ylipäänsä uudistaa toimintaa.

	TA 2025	TA 2024	TP2023
Kunnallisvero-%	9,5	9,5	8,86
Kiinteistövero-% (asunnot)	0,55	0,55	0,50

Verotulot*	10,0	9,4	9,5
Valtionosuudet*	2,2	1,8	2,4
Toimintamenot*	17,1	16,9	16,9
Vuosikate*	1,9	0,8	1,7
Investoinnit*	1,5	2,4	9,1
Poistot*	2,6	2,7	1,9
Lainat euroa/asukas	4 184	4 213	3 884
*milj. euroa			

Toimintamenot ja toimintakate:

Tuloslaskelman mukaiset toimintakulut vuodelle 2025 ovat noin 17,1 miljoonaa euroa. Ulkoisten toimintamenojen osuus on noin 86,4 %. Kasvu kuluvan vuoden talousarvioon on noin 0,7 %. Toimintakate on kuitenkin 0,3 % parempi. Henkilöstömenot ovat yhteensä 7,5 miljoonaa euroa, eli 43,7 % kaikista toimintamenoista. Talousarvioesityksessä on varauduttu 1,0 % palkankorotuksiin. Palvelujen ostoihin on varattu talousarviossa 4,6 miljoonaa euroa, eli 27,1 % kaikista toimintamenoista.

Verotulot ja valtionosuudet:

Talousarvioesitys ei sisällä veronkorotuksia. Verotuloja arvioidaan kertyvän vuonna 2025 noin 10,0 miljoonaa euroa. Kunnallisveron arvioidaan tuovan noin 0,4 miljoonaa euroa enemmän tuottoa kuin vuonna 2023. Yhteisöveroa kertyy 973 000 euroa ja kiinteistöveroja 1 645 000 euroa.

Valtionosuuksien arvioidaan olevan vuonna 2025 yhteensä 2,2 miljoonaa euroa, missä on kasvua kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna 0,4 miljoonaa euroa. Kasvu johtuu pääosin TE-uudistuksen vos-rahoituksesta.

Vuosikate ja tilikauden tulos:

Vuosikate on arviolta 1,9 miljoonaa euroa. Koska poistot ovat isojen investointien vuoksi korkeat (2,6 miljoonaa euroa), jää tilikauden tulos noin -0,8 miljoonalla eurolla alijäämäiseksi.

Parikkalan kunnan talouden tasapainottaminen edellyttää pikaisia toimia, joihin kaikkien on sitouduttava.

Investointeja tehdään seuraavina vuosina maltillisesti. Nyt on tehty merkittävä investointeja, joilla on parannettu kuntalaisten peruspalveluita. Investointeja esitetään tehtäväksi ensi vuonna noin 1,5 miljoonaa euroa.

Yritysvaikutusten arviointi: ei tehty

Esittelijä: Kunnanjohtaja Pääkkö Mervi

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää

1. ehdottaa kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy liitteenä olevan ehdotuksen vuoden 2025 talousarvioksi ja vuosien 2025-2027 taloussuunnitelmaksi. Lisäksi hallintojohtajalle annetaan oikeus tehdä teknisiä korjauksia talousarviokirjaan.

2. perustaa talouden sopeuttamisen työryhmän ja kutsuu siihen jokaisesta valtuustoryhmästä edustajan ja varaedustajan. Työryhmän puheenjohtajana toimii kunnanhallituksen puheenjohtaja.

Päätös

Hyväksyttiin.

Merkintä 1: Vt. sivistysjohtaja Auli Hyttinen ja vt. tekninen johtaja Marko Pasi olivat kokouksessa selostamassa oman toimialansa talousarviota ja taloussuunnitelmaa klo 14.05 - 16.12.

Merkintä 2: Maija Valkeapää poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana klo 15.12.

Merkintä 3: Kokouksessa pidettiin tauko tämän asian käsittelyn aikana klo 16.12 - 16.18.

Kvalt 16.12.2024 § 38
78/02.02.00/2024

Päätösehdotus

Kunnanhallitus ehdottaa kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy liitteenä olevan ehdotuksen vuoden 2025 talousarvioksi ja vuosien 2025-2027 taloussuunnitelmaksi.

Päätös

Hyväksyttiin.

Merkintä 1: Kunnanjohtaja Mervi Pääkkö selosti asiaa aluksi, minkä jälkeen kunnanhallituksen puheenjohtaja Sami Sinkkonen käytti puheenvuoron.

Merkintä 2: Valtuustoryhmien puheenvuorot käyttivät valtuutetut Pekka Paakkinen (Keskusta), Eero Nykänen (Kokoomus), Jouni Kiviaho (Parikkala-ryhmä), Ritva Wilska-Neuvonen (Vihreät), Mirja Sikiö (SDP), Ulla Kujanpää (KD) ja Timo Saarinen (PS). Lisäksi myös valtuutetut Juho Anttonen ja Lassi Valkeapää käyttivät puheenvuoron.